

початкової школи з урахуванням позитивного впливу значущого розвивального довкілля.

Використана література:

1. Коваленко В.О. Педагогічні ідеї Дж. Дьюї та їх вплив на теорію й практику в Україні/ Дис. на здобуття наукового ступеня кандидата пед. наук. – К., 2000. – 188 с.
2. Монтессори М. Помогите мне сделать это самому. – М.: Карапуз, 2000. – 272 с.
3. Оврачук О.В. Теория и практика группового обучения в начальной школе Франции / Дис. ... канд. пед. наук. – К., 1999. – 165 с.
4. Пайперт С. Переворот в сознании: Дети, компьютеры и плодотворные идеи: пер. с англ. – М.: Педагогика, 1989. – 224 с.
5. Педагогика М. Монтессори в современном общеобразовательном процессе: Материалы международной конференции / Белгород: Издательство белгородского государственного университета, 1999. – 232 с.
6. Педагогическая энциклопедия / Под. ред. Ф.Н.Петрова. – М.: Советская энциклопедия. – Т. 3. – 879 с.
7. Педагогічний словник / За ред. М.Д. Ярмаченка. – К.: Педагогічна думка, 2001. – 516 с.
8. Савченко О. Я. Дидактика початкової школи. – К.: Генеза, 1999. – 338 с.
9. Сухомлинський В.О. Вибрані твори в 5-ти томах Т.3.– К.: Радянська школа, 1977. – 612 с.
10. Тименко В.П. Сенсомоторна цілісність як ознака дитячої природності // Початкова школа. – 2003. – № 5 – С. 17-19. 2004. – № 1-2.
11. Цукерман Г. Зачем детям учиться вместе? – М.: Знание, 1985 – 80 с.
12. Freinet C. Essai de Psychologie sensible appliquee a l'education, Cannes, Edition de l'Ecole Moderne Francaise. – 1950. – 228 p, 179.

Аннотація

В статтє проанализированы теоретические идеи относительно организации взаимодействия учителя и учеников начальной школы на основе зарубежного и отечественного опыта традиционных, рационалистических и гуманистических систем обучения в историческом ракурсе и на современном этапе

Биковська О.В.
НПУ імені М.П. Драгоманова

ОСНОВНІ НАПРЯМИ ВИХОВАННЯ УЧНІВ В ПОЗАШКІЛЬНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Гуманізація освіти, перехід до державно-громадського управління зумовлюють пошук найбільш ефективних шляхів виховання підростаючого покоління. У вирішенні зазначеного завдання важлива роль належить позашкільним навчальним закладам. Виховна цінність цих закладів полягає в тому, що вони створюють умови для забезпечення педагогічно доцільної, емоційно привабливої діяльності учнів, задоволення їх потреб в новизні вражень, творчій самореалізації, спілкуванні і самодіяльності. При чому здійснюється це в різноманітних формах життєдіяльності,

включаючи гру, працю, пізнання, краєзнавство, спорт, художню творчість, що дозволяє учням оволодіти культурою відносин з оточуючим їх світом – соціальним і природним.

У вихованні учнів позашкільні навчальні заклади виконують не тільки компенсаторну і комплементарну функції стосовно школи, але і індивідуально-формуєчу. На відміну від школи, позашкільні навчальні заклади надають учням більше самостійності в оволодінні знаннями і застосуванні їх на практиці, тим самим створюючи сприятливі умови для творчості, пошуку, а також надаючи процесу виховного і розвиваючого характеру.

Концептуальні засади виховання знайшли відображення в Концепції виховання дітей та молоді в національній системі освіти, Концепції позашкільної освіти та виховання, Національній доктрині розвитку освіти [4].

Теоретико-методологічні підходи до діяльності позашкільних навчальних закладів розроблені в наукових працях І.Д. Беха, А.А. Вербицького, Б.С. Кобзаря, І. В. Мартинюка, І.М. Мельникової, Г.П. Пустовіта, В.В. Рибалка, О.В. Сухомлинської, Т.І. Сущенко.

Водночас на кожному етапі розвитку суспільства актуальним залишається приведення змісту освіти у відповідність до сучасних вимог. Отже, у даній статті розкриємо основні напрями виховання учнів в позашкільних навчальних закладах з урахуванням досвіду та перспектив їх діяльності.

В процесі дослідження встановлено, що основними завданнями, які на сьогодні постали перед позашкільними навчальними закладами є: формування громадянина України, громадянської позиції; формування творчої працелюбної особистості, виховання цивілізованого господаря; особистісне і професійне самовизначення, соціальна адаптація; формування здорового способу життя; формування художньо-естетичної культури; формування екологічної культури, гармонійних відносин з природою.

Національною доктриною розвитку освіти визначено, що одним із головних пріоритетів, органічною складовою освіти є національне виховання. Формування громадянина України, громадянської позиції, етнічних цінностей, виховання поваги до батьків, жінки-матері, родини, Батьківщини одне з важливих завдань, яке здійснюється в позашкільних навчальних закладах [5]. Залучення учнівської молоді до пошуково-дослідницької, краєзнавчої роботи – це той благородний ґрунт для виховання гідного громадянина Української держави, патріота, який палко любить свою Батьківщину, свій народ, відстоює і приумножує його культурно-історичні здобутки.

В тісному контакті з закладами науки, культури, громадськими організаціями позашкільні навчальні заклади продовжують роботу з удосконалення та оновлення діючих та створення нових музейних експозицій різних профілів на основі об'єктивності та історичної правди: “Від роду до народу”, “Сторінки козацької слави”,

“До оберегів відродження”, “Слово про матір”, “Ремесла мого краю”, “Звичаї та обряди мого краю”, “Український рушник”, “Доля села в долі держави”, “Ми родом з дитинства”, “Дзвони Чорнобиля” тощо.

Учні позашкільних навчальних закладів приймають активну участь в проектах “Я – громадянин”, “Слідами історії”, “Центр духовної культури”, “Партнерство позашкільних навчальних закладів і родини”.

Широкі можливості для цього надають народознавчі експедиції “Дім, оселя, Батьківщина”, “За чистоту природи”, “Заповідними стежками рідного краю”, “Світ каменю” тощо.

Слід продовжувати роботу з дослідження трагедій і перемог українського народу в роки II світової війни, віддати належну шану і пам’ять всім, хто боровся за волю України.

В колективах однодумців учням доречно вивчати історичне минуле українського народу, розкриваючи його невідомі сторінки, відроджувати забуті імена, адже кожний регіон України багатий своїми історичними подіями.

В Україні є чимало міст, що мають легендарну історію. Їх юним жителям, педагогам і краєзнавцям буде до честі через пошуково-дослідницьку, збирацьку діяльність зробити все, щоб їх містечко увійшло до ліги історичних міст України. Це допоможе відновити у пам’яті людей імена національних героїв від перших державотворців-князів до героїв, що ціною свого життя та здоров’я захистили людство від Чорнобильської біди. Для цього організувати місцеві туристсько-краєзнавчі експедиції “Краса і біль України”, “Реабілітовані історією”, “Шляхами рідного краю”, археологічні експедиції “До глибини віків”, “В пошуках минулих сторіч”, “Любіть Україну, вишневу свою” тощо.

Представники різних націй населяють нашу державу і збагачують її своєю культурно-історичною спадщиною. Вивчення її – справа честі усіх, хто знає і шанує своє національне джерело. Тому необхідно, щоб учні глибоко пізнавали обряди та звичаї різних національностей, що проживають в Україні, вивчали традиції національної пісенної культури, народної архітектури, національного побуту й одягу, речей домашнього вжитку, ремесел. Допоможуть в цьому фольклорно-етнографічні експедиції “До витоків джерел народних”, “Чиста криниця народної мудрості” тощо. Завершальним етапом цієї роботи можуть стати свята, фестивалі, конференції, конкурси, пересувні виставки дитячої та народної творчості тощо.

Важливим напрямом виховання учнів в позашкільних навчальних закладах є формування творчої працелюбної особистості, виховання цивілізованого господаря.

Праця є основною умовою формування, існування та розвитку людини й держави, завдяки якій створюються матеріальні та духовні багатства, задовольняються потреби, реалізується життєвий та творчий потенціал, включення в суспільні відносини.

В позашкільних навчальних закладах вихованню у дітей та учнівської молоді підприємливості, ініціативи, господарської відповідальності, дисциплінованості, організованості, вмінню включатись у виробничі відносини здійснюється на заняттях в гуртках та в процесі участі в масових заходах. В цьому мають допомогти заходи "Славимо працею рідний народ", "Наш труд і здобутки тобі, Україно", проведення короткострокових заходів: "Яблукове зернятко", "Виноградна лоза", "Посади собі сад"; виставки "Щедрість рідної землі", "Нашу турботу тобі – рідна земля", "Свято врожаю", "Дари осені", різноманітні програми та акції.

Приведення змісту освіти у відповідність до соціально – економічних умов сьогодення та врахування ролі праці як основного засобу трудового виховання сприяє формуванню кращих морально-вольових рис української ментальності — працелюбності, самостійності, індивідуальної свободи, тактовності, справедливості, милосердю.

Актуальним постає питання усвідомлення кожним підлітком, що його добробут залежить від результатів особистої праці. Проведення свят "Майстер золоті руки" сприятиме формуванню творчої, працелюбної особистості, цивілізованого господаря.

Пізнання правових відносин здійснюється шляхом оволодіння елементарними знаннями з основ правознавства, формування обов'язків та правової відповідальності, включення дітей і учнівської молоді в самоуправління, участь у політичних кампаніях, виробничій праці, спортивних змаганнях. При цьому виробленню стійких, соціально – психологічних навичок поведінки молоді у суспільстві, сприяє її залучення до різних програм, акцій, заходів: "Права і обов'язки кожного", "Захистимо себе", "Права очима дітей" тощо.

Особливої уваги заслуговує підготовка для незалежної України нової генерації талановитих дітей, учнівської та студентської молоді, які б від своєї трудової діяльності отримували не тільки фінансове, але й моральне задоволення, що слугувало б їх розвитку та удосконаленню.

Формування господаря і господарської відповідальності, підприємливості, підготовка дітей та учнівської молоді до життя в умовах ринкових відносин, участь підлітків разом з педагогами та батьками у фермерських господарствах, певних осередках виробництва проходять через організацію кооперативів, малих підприємств, шкіл юного фермера.

Позашкільні навчальні заклади мають значні можливості у вирішенні питань особистісного і професійного самовизначення, соціальної адаптації дітей та учнівської молоді. Активне залучення учнів до процесу пізнання навколишньої дійсності, законів суспільного життя реалізується через оволодіння учнями навичками майбутньої професії; позитивний вплив на емоційну сферу особистості, психічну сферу; формування адекватної самооцінки особистості тощо. Цьому сприяють такі

особливості позашкільної освіти, у порівнянні зі школою, як: відповідність змісту навчально-виховного процесу соціальної ситуації і замовленню батьків, самих учнів; широкий вибір форм, методів і засобів здійснення навчання і виховання з урахуванням психофізичних особливостей, стану здоров'я учнів, добровільність відвідування та ін.

Пошукові та науково-дослідницькі роботи повинні бути спрямовані на розв'язання важливих питань усвідомлення новим поколінням українців самореалізації в умовах ринкової економіки, виявленню їх здібностей та потенціалу. Зокрема, тематика робіт повинна включати такі питання: "Я і моє майбутнє", "Професійна кар'єра", "Людина і світ професій".

Окрема важлива увага повинна приділятися питанням профорієнтаційної роботи, яке максимально спрямовується на визначення індивідуальних можливостей людини для її життєвого і професійного самовизначення. Підготовка до зростаючої інтенсивності праці, що вимагає від працівника підвищеної витривалості, професійної мобільності в умовах конкуренції на ринку праці, полегшення адаптації до соціальних змін, можливості соціального захисту майбутніх випускників від безробіття і конфліктів, здійснюється шляхом залучення до курсів "Основи менеджменту", "Основи ринкової економіки", "Основи маркетингу".

В сучасних умовах позашкільні навчальні заклади, крім традиційних, надають нові освітні послуги, які відповідають вимогам часу. Випускники позашкільних навчальних закладів отримують відповідні документи про позашкільну освіту згідно Закону України "Про позашкільну освіту". Позашкільні навчальні заклади відіграють значну роль у вирішенні проблеми професійного самовизначення молоді. Відповідно до Концепції позашкільної освіти та виховання практична спрямованість діяльності позашкільних закладів передбачає набуття учнями допрофесійних знань, умінь і навичок, орієнтацію на професійну діяльність, а також їх розширення та розвиток. Впровадження в життя інноваційних педагогічних технологій можливе за умов інтеграції з наукою і виробництвом.

Ефективне використання потенційних можливостей позашкільної освіти з метою підвищення рівня соціальної адаптації дітей та учнівської молоді можливо з певних організаційно-педагогічних умов.

Основними умовами ефективності процесу соціальної адаптації учнів позашкільних навчальних закладах є наступні:

- соціальна адаптація учнів повинна відбуватися у процесі навчально-виховної діяльності позашкільного навчального закладу, органічно включаючись у всі форми діяльності учнів;

- соціальна адаптація учнів у процесі занять і спеціальних курсів соціалізуючого характеру.

Отже, основні напрями, за якими необхідна організація процесу соціальні

адаптації дітей та учнівської молоді у позашкільних навчальних закладах наступні:

1) соціальна адаптація дітей та учнівської молоді у процесі занять: програмами гуртків різних профілів.

2) соціалізація і соціальна адаптація учнів у процесі отримання конкретні знань, умінь, пов'язаних з майбутньою професією, вимогами суспільства до рівня освіти молодого спеціаліста (у гуртку вивчення комп'ютерної грамотності, іноземної мови тощо),

3) соціалізація і соціальна адаптація учнів під час участі у соціалізуючих проектах (“Школа лідерів”, “Молодь управляє конфліктом” та ін.).

Необхідним напрямом виховання учнів в позашкільних навчальних закладах є формування здорового способу життя [2].

Здоров'я є найціннішим багатством людини. З кожним роком зростає цінність здоров'я особистості як основи її життєдіяльності будь-якого напрямку.

Погіршення здоров'я більшості населення України, жахливий стан здоров'я дітей та учнівської молоді, важкі економічні і екологічні умови, безліч шкідливих факторів, викликали необхідність пробудження людської свідомості, мобілізації знань про можливості людського організму до адаптації, самооздоровлення, саморегуляції.

Одним із шляхів формування і збереження здоров'я учнів є створення і розвиток системи валеологічної освіти і виховання. Проводячи роботу в позашкільних навчальних закладах слід пам'ятати, що здоров'я людини залежить від способу життя, який вона веде. Людина не може бути здоровою, якщо не навантажує свої м'язи. Завдяки рухові добре працює серце, кров краще збагачує наш організм киснем, поживними речовинами, краще працює шлунок.

Вивчення стану свого здоров'я та друзів, рідних і близьких, створення психологічного комфорту на заняттях, участь у рухливих іграх, фізичні вправи сприяються формуванню здорового способу життя в позашкільних навчальних закладах. Традиційними можуть стати маленькі свята у колі друзів: “Вудочка”, “Голка — нитка”, “Поїзд”, “Вовк і кози”, “Чапля”, “Віночок”, “Барвінок”, “Чорний лицар”, “Веселі старту козачат”, “Хто багато ходить — той довше живе” тощо.

Формування художньо-естетичної культури є одним з напрямів виховання учнів в позашкільних навчальних закладах.

Вивчення народної творчості допоможе учням глибше та повніше зрозуміти навколишню дійсність, ознайомитись з живим фольклорним процесом, а також з працею, побутом, духовною культурою свого народу. Процес пізнання народного мистецтва відбувається в художньо-естетичних гуртках позашкільних навчальних закладів.

На особливу увагу заслуговує збір і вивчення дитячого фольклору, який є невід'ємною частиною практичної педагогіки народу, основою морально-етичного

розвитку особистості.

В Україні започатковані експедиції для учнівської молоді: “Звичаї, ігри та забави мого краю” і “Старовинні художні ремесла та одяг мого краю”. Фольклорні експедиції як одна із форм художньо-естетичного виховання сприятимуть активізації пошуково-дослідницької роботи у напрямку вивчення та збереження автентичного фольклору, справжніх пам’яток народного мистецтва.

Необхідно продовжити проведення традиційних фольклорних свят та фестивалів “Батьківські пороги”, “Калинове намисто” та інші, які щороку збирають фольклорні та фольклорно-етнографічні гурти, родинні ансамблі, трієстих музик з усієї України і засвідчують, що не міліють кришталеві джерела народної мудрості, побутує родинне музикування, зберігається і відтворюється святиня українського народу – його пісня.

Вивчення історії культури України, культурологічних процесів, що відбувались в минулому, закономірностей відродження і розвитку національної культури на сучасному етапі є одним із важливих напрямів, оскільки майже кожен куточок України пов’язаний з тими чи іншими пам’ятками культури, освячений іменами її діячів [5].

Внаслідок глибокого вивчення матеріалів експедицій, архівних документів можна створити, літературну карту своєї місцевості, календар пам’ятних дат та інші матеріали, що пов’язані з культурою свого регіону.

Доцільно активізувати також роботу зі створення музейних куточків, кімнат пам’яті у славлених земляків.

Цікавою формою роботи може стати також створення літопису культурних подій, довідників про пам’ятки культури свого краю тощо.

Формування екологічної культури, гармонійних відносин з природою є необхідним напрямом виховання учнів в позашкільних навчальних закладах.

Збереження навколишнього середовища, засвоєння учнями знань про навколишнє середовище, формування екологічної культури особистості здійснюється в еколого-натуралістичних гуртках позашкільних навчальних закладів [3].

Вихованню у учнів бажання працювати задля розквіту рідної землі, формуванню екологічно освіченої, духовно багаті особистості, залученню її до справи збереження генофонду рідкісних та зникаючих рослин України має служити активізація регіональних екологічних заходів – операцій “Конвалія”, “Первоцвіт”, “Пролісок”, “Заповідник”, проведення природоохоронної естафети “Калина нашої Батьківщини”, акцій “Природи вічна краса”, “Зелена скарбниця”, участь дітей у довгостроковому проекті “Зелений німб України” [2].

Робота у цьому напрямі проводиться через юннатівські лекторії, конкурси малюнків, фотоконкурси “Рослини під охороною”, “Перлини природи”, “Їм необхідна допомога”.

Усвідомленню духовної єдності поколінь служить участь у короткострокових заходах: “Легенди рідного краю”, “Посади калину”, організація пошукових експедицій

зі збору фольклорних матеріалів – легенд, переказів, казок про рослини. Цьому ж сприятиме проведення конкурсів творчих робіт юних аранжувальників квітів, флористів, членів гуртка “Природа і фантазія” на тему “Український віночок”, “Квіти рідної землі”, пересувних виставок “Рослинні мотиви у декоративно-прикладному мистецтві України”, “Квіти у побуті”; впровадження національних мотивів у сучасне квіткове оформлення, пропаганда юними аранжувальниками, флористами, квітникарями досягнень фітодизайну через проведення виставок, фестивалів квітів, вечорів “Природа і фантазія”, “Квіти у вашому домі”.

Розвитку зв’язків між позашкільними навчальними закладами і сім’єю може бути проведення конкурсів на краще оформлення житлових приміщень “Прикрась свій дім”, огляди-конкурси “Озеленення власної садиби”; діяльність клубів та гуртків “Господарочка”, організація експедицій по вивченню обрядів рідного краю, пов’язаних з рослинами.

Відновленню і озелененню нашої землі сприятиме участь дітей, учнівської та студентської молоді позашкільних навчальних закладів у дитячих природоохоронних акціях. Виховання почуття обов’язку і честі, синівської вірності Вітчизні, Землі, народу формуватиметься через трудові справи: садіння дерев як символів людського спілкування й єднання поколінь, заповуки майбутнього життя на Землі; відродження масивів зникаючих лікарських рослин; створення пам’яток природи: парків, дендропарків, заказників, які дають змогу зберігати типові природні комплекси; вирощування та реалізація лікарських рослин, саджанців плодкових і декоративних дерев, кущів, розсади та насіння квітів.

Активізація природоохоронної роботи, виховання екологічної культури і грамотності учнівської молоді, гармонійне спілкування з природою – реалізується через еколого-краєзнавчі експедиції, дитячі табори, екскурсії, походи, рейди, практикуми в природі та дитячі акції: “Ріки мого дитинства”, “Джерело”, “Первоцвіт”, “Зелена аптека”, “Ялинка” та інші.

Вивчення, збереження і відродження природних багатств Землі, активізація регіональних заходів проводяться через масові заходи: конкурс школярів і учнівської молоді “Мій рідний край – моя Земля”; природоохоронні акції “Діти за врятування Землі”, операція “Мурашка” в рамках еколого-натуралістичного походу “Біоцит”, природоохоронна зелена естафета “Без верби і калини – немає України”, фестивалі, конгреси, симпозіуми, конкурси “Наш дім – природа”, “Зелене вбрання України”, “Цілющі скарби України” тощо.

Могутнім фактором виховання в учнівської молоді глибокого інтересу і любові до землі, сільськогосподарських професій (рільника, механізатора, хлібороба, агронома, зоотехніка, тваринника) є дослідницька робота на навчально-дослідних ділянках, яка сприяє творчому пошуку, спостережливості, умінню порівнювати різні факти, явища,

встановлювати взаємозв'язки живих організмів з оточуючим середовищем при виконанні науково-дослідницьких та експериментальних робіт.

Методологічною основою виховання учнів в позашкільних навчальних закладах є принципи, дотримання яких ставить дитину в природне становище, коли вона росте і розвивається у звичайному для неї середовищі, в атмосфері культури свого народу, вчиться і виховується рідною мовою шляхом культурно-історичних, духовно-національних традицій і звичаїв. Ці принципи виступають у ролі керівництва до дії, правил організації виховного процесу.

Важливим та необхідним для виховання в позашкільних навчальних закладах є принцип науковості та доступності. Реалізація цього принципу повинна відбуватись на основі відбору наукового змісту, достовірних фактів, прийомів діяльності, що відповідають сучасному рівню розвитку педагогічної науки.

Навчальний матеріал, який викладається в процесі занять зобов'язує враховувати теоретичні та практичні положення, що є усталеними в науці, техніці, технології й при цьому бути доступним з врахуванням попереднього рівня загальноосвітньої підготовки учнів. Так, постановка складних завдань або навпаки достатньо легких неминуче призводить до послаблення інтересу діяльності і виключає прояв творчості в ній.

В позашкільних навчальних закладах наукові знання учні набувають практично на всіх заняттях. Навіть у гуртках для дітей молодшого віку є можливість ознайомити дітей з методикою найпростіших самостійних досліджень, навчити їх самостійно добувати знання шляхом проведення спостереження та аналізу явищ оточуючого світу [6]. Проблемні ж ситуації, які створює педагог вимагають від учнів самостійного пошуку рішень і відповідей, що спонукають розвитку їх пізнавальної активності.

Принцип гуманізації і демократизації виховання в позашкільних навчальних закладах покликаний забезпечити свободу і можливість вибору улюбленої діяльності, демократичний спосіб набуття знань, творчих вмінь та навичок. Взаємини педагога і вихованця повинні бути ґрунтовані на добровільності, мінімуму регламентованості, максимуму взаємної симпатії і довіри. Дотримання принципу демократизації у виховному процесі вимагає відповідного рівня гуманізації, виключає байдужість, черствість у відносинах між керівником гуртка та вихованцями. Демократичні відносини — це насамперед доброзичливість, взаємна повага і вимогливість.

Виходячи з того, що дитина не лише об'єкт, але й суб'єкт виховання і навчання у позашкільному навчальному закладі надзвичайно важливим є принцип природовідповідності. Він здійснюється в конкретному підході до кожного учня, стимулюванні його активності, розкритті творчої індивідуальності, інтересів у різних видах діяльності, які відповідають фізіологічним, віковим, психологічним та індивідуальним особливостям [1]. У виховному процесі це передбачає виховання людини в людині, розвиток того, що закладено в кожну дитину природою.

Індивідуально-особистісний підхід в позашкільних навчальних закладах є основним і реалізується через задоволення різноманітних інтересів та потреб дітей, розвитку їх творчих здібностей, організацію дозвілля. В вільний від навчання час в відповідності зі своїми талантами та нахилами діти отримують різнобічні знання та розвивають вміння в області техніки, культури та спорту. В цьому специфіка та перевага позашкільних навчальних закладів, які дозволяють задовольняти різноманітні освітні потреби учнів [7].

Принцип культуровідповідності виховання означає здійснення цього процесу в рідному для дитини культурному середовищі або наближеному до нього. Гармонізація особистісних і міжнаціональних відносин засобами позашкільної роботи найефективніше відбувається за максимального врахування національної специфіки та інтернаціоналізації самосвідомості особистості. Реалізація принципу культуровідповідності, передбачає розкриття змісту занять у народознавчому аспекті, спрямованому на засвоєння учнями всього шляху розвитку рідного та інших народів України. Це створюватиме умови для виховання високоморальної, духовної особистості повноправного господаря країни, палкого патріота.

Принцип систематичності і наступності виховання в позашкільних навчальних закладах вимагає постійного забезпечення нерозривного зв'язку між етапами та ступенями цього процесу. Розвиток позашкільного виховання у сфері загальної середньої освіти надає особливої актуальності позашкільній освіті. Разом з іншими навчальними закладами позашкільний допомагає створити в регіоні різнорівневу, цілісну систему, яка індивідуалізує виховний шлях дитини в єдиному освітньому просторі. Наступність змісту виховання в позашкільних навчальних закладах забезпечується, зокрема, єдністю всіх ланок освіти та педагогічного впливу на вихованців з боку вчителів і вихователів, сім'ї та громадськості, а також досягнення цілісності, підпорядкуванні навчально-виховним завданням.

Використана література:

1. Бех І.Д. Особистісно зорієнтоване виховання. – К.: ІЗМН, 1998. – 204 с.
2. Вербицький В.В. Зерна досвіду: Методичний збірник / МО України. Укр.держ.екол. – натур.центр учнів.молоді: В.В.Вербицький, О.А.Драган / За наук.ред. В.В. Вербицького. – К.: ДЕМІД, 1998. – 112 с.
3. Виховна робота в закладах освіти України. Збірник нормативних документів та методичних рекомендацій з питань організації виховної роботи / МО України, ІСДО: Упоряд.: С.В.Кириленко, С.І.Кривонос. – К.: ІСДО, 1995. – 136 с.
4. Збірник документів по організації позашкільної освіти / Автор-упорядн. Т.М.Соломатіна та ін. – К., 2002. – 444 с.
5. Мартинюк І.В. Національне виховання: Теорія і методологія. – К.: ІСДО, – 160 с.
6. Рибалка В.В. Технологія розвитку творчої особистості. – К.: ІЗМН, 1996. – 263 с.
7. Сущенко Т.І. Позашкільна педагогіка: Навчальний посібник. – К.: ІСДО. – 144 с.

Анотація

В статті розглянуті основні напрями виховання учнів у позашкільних навчальних закладах, проаналізовано їхній досвід та перспективи діяльності.

Білоконна Н.І., Білоконенко Л.А.
Криворізький державний педагогічний університет

**ДЕЯКІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ МОВНОЇ ОСОБИСТОСТІ
МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ**

Проблемі пошуку нових підходів до підготовки майбутніх вчителів присвячені наукові праці багатьох педагогів. В нашому дослідженні ми спиралися на сучасні концепції: особистісно орієнтованої підготовки майбутнього вчителя (С.В.Бондаревська, О.Я. Савченко), вдосконалення професійної підготовки педагога (О.М. Алексюк, І.А. Зязюн, О.Г. Мороз, Л.В. Кондрашова).

Відповідно до вимог Державного стандарту загальноосвітньої та вищої школи в умовах реформування освіти в Україні надзвичайно актуальною є проблема підвищення мовної підготовки майбутнього вчителя. Щоб її реалізувати, потрібно розв'язати такі завдання: здійснити перехід від репродуктивної діяльності студентів, яка спирається лише на знання, до пошуково-творчої й систематично застосовувати нові педагогічні технології, активні методи навчання, нові системи стимулювання; створювати умови для персоніфікованої освіти.

Головним професійним “інструментом” діяльності вчителя є слово, його мовлення. Крім суто навчальної діяльності, мовлення вчителя у взаємодії з мовленням школярів є визначальним засобом їхнього спілкування, воно забезпечує рівень його культури. Тут слід погодитися з думкою вітчизняного психолінгвіста І.О. Синиці про те, що в пошуках ефективних засобів навчання ми іноді забуваємо, що якими б сучасними технічними засобами не користувалися, основним було й залишається живе мовлення.

Складний і багатогранний процес відродження національної освіти висуває особливі вимоги до вивчення мовних дисциплін у вищій педагогічній школі. Як підкреслює В.Кремень, в умовах гуманізації освіти особливої уваги потребує розробка і впровадження таких форм і методів мовної роботи, які сприяють становленню висококваліфікованих спеціалістів, майбутніх вчителів.

Питання формування мовної особистості студентів вищих педагогічних закладів знайшли відповідне відображення в наукових працях українських, російських та зарубіжних вчених. У дослідженнях розглядається складне, багаторівневе питання невід'ємного зв'язку мови та мислення (І.Огієнко, О.Потебня, Ф.Буслаєв), мови та